

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

10.04.2017 № 301

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
04 травня 2017 р.
за № 566/30434

Про затвердження Правил охорони життя людей на водних об'єктах України

Відповідно до [Кодексу цивільного захисту України](#), розпорядження Президента України від 14 липня 2001 року [№ 190](#) «Про невідкладні заходи щодо запобігання загибелі людей на водних об'єктах», [Порядку атестації аварійно-рятувальних служб і рятувальників](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 листопада 2013 року № 828, [підпункту 2](#) пункту 3 Плану основних заходів цивільного захисту на 2017 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11 січня 2017 року № 9-р, та з метою вдосконалення порядку діяльності заінтересованих центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо вжиття комплексу заходів, спрямованих на забезпечення охорони життя людей на водних об'єктах України, та приведення нормативно-правових актів, які регулюють діяльність Державної служби України з надзвичайних ситуацій, у відповідність до законодавства України **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити [Правила охорони життя людей на водних об'єктах України](#), що додаються.
2. Департаменту формування політики щодо підконтрольних Міністрові органів влади та моніторингу МВС України (Боднар В.Є.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.
3. Визнати таким, що втратив чинність, [наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 03 грудня 2001 року № 272](#) «Про затвердження Правил охорони життя людей на водних об'єктах України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 01 лютого 2002 року за № 95/6383 (із змінами).
4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на Голову Державної служби України з надзвичайних ситуацій Чечоткіна М.О.

Міністр

А.Б. Аваков

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства внутрішніх
справ України
10.04.2017 № 301

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
04 травня 2017 р.
за № 566/30434

ПРАВИЛА

охорони життя людей на водних об'єктах України

I. Загальні положення

1. Ці Правила визначають вимоги щодо забезпечення безпеки населення на водних об'єктах України та спрямовані на запобігання надзвичайним ситуаціям, загибелі і травматизму людей на воді.

2. Ці Правила є обов'язковими для виконання центральними органами виконавчої влади, місцевими органами виконавчої влади, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, а також особами, які експлуатують водні об'єкти України.

3. У цих Правилах терміни вживаються в таких значеннях:

аквапарк – розважальний комплекс з розвиненою для активного відпочинку на воді інфраструктурою (водяні гірки, басейни з вишками, фонтани та інші водні атракціони) та обладнанням для ігор на воді;

басейн – відкрита або закрита штучна водойма з технічними засобами водної підготовки, призначена для заняття відповідними видами спорту або оздоровчих занять;

використання водного об'єкта – процес використання води у виробництві з метою отримання продукції, для господарсько-питних потреб населення, потреб гідроенергетики, рибництва, водного, повітряного транспорту, для відпочинку людей, організації пляжів, місць масового відпочинку людей, використання плавучих засобів, улаштування водних атракціонів, місць для занять видами спорту, фізкультурно-оздоровчих занять, пунктів аматорського і спортивного рибальства тощо;

водний об'єкт – природний або створений штучно водний елемент довкілля (море, річка, озеро, водосховище, ставок, канал, водоносний горизонт);

зона відповідальності рятувального поста – частина пляжу, на якій розміщено рятувальний пост, та прилеглий до нього водний об'єкт, де ведеться постійне зорове спостереження для своєчасного виявлення людей, які зазнають лиха, та надання їм допомоги;

комплект спорядження № 1 – спорядження, що складається з дихальної трубки, напівмаски та ластів;

комплект спорядження № 2 – спорядження, що складається з автономного дихального апарата, маски (напівмаски) та ластів;

місця масового відпочинку людей на водних об'єктах – земельні ділянки берегової території з прилеглим водним простором, призначені для організованого відпочинку людей на прибережних захисних смугах водних об'єктів або островах, та водні об'єкти, на яких розташовані засоби розваг і атракціони, а також місця для фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, аматорського і спортивного рибальства;

охорона життя людей на водних об'єктах – комплекс заходів, спрямованих на запобігання нещасним випадкам і надзвичайним ситуаціям на водних об'єктах під час

відпочинку на воді, переправ через водні перешкоди, занять видами спорту, промислового та аматорського рибальства незалежно від пори року;

підйомно-буксирвальна система – пароплан, парашут тощо, призначені для розважальних буксирувань над водою за допомогою спеціально обладнаного маломірного/малого судна з використанням лебідки, що забезпечує задане навантаження на буксирвальний трос;

плавець-рятувальник – особа, з якою власник водного об'єкта уклав строкову трудову угоду і яка в літній (купальний) сезон виконує обов'язки із запобігання загибелі людей на водних об'єктах, рятування та надання домедичної допомоги потерпілим на воді;

пляж – земельна ділянка берегової території, що прилягає до водного об'єкта та призначена для відпочинку людей;

прокатний пункт водних атракціонів (прокатний пункт) – пункт базування маломірних/малих суден, який створюється для провадження юридичними особами або фізичними особами — підприємцями господарської діяльності з надання розважальних послуг на воді з використанням маломірних/малих суден на визначений нетривалий час;

рятувальний пост – структурний підрозділ підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, який знаходиться у визначеному обладнаному та оснащеному рятувальними засобами й іншим спеціальним спорядженням місці та постійно, сезонно чи тимчасово виконує завдання з охорони життя людей у зоні відповідальності рятувального поста;

рятувальні засоби – технічні засоби спеціального призначення (рятувальні шлюпки, плавучі прилади, рятувальні жилети або нагрудники, пляжні круги з 15-метровим плавучим лінем, рятувальні костюми-комбінезони, засоби зв'язку, техніка та інше спеціальне обладнання і спорядження, призначене для проведення пошуково-рятувальних робіт);

спортивні заходи – спортивні змагання та/або навчально-тренувальні збори;

фізкультурно-оздоровча діяльність – заходи, що здійснюються суб'єктами сфери фізичної культури і спорту для розвитку фізичної культури.

4. Порядок користування водними об'єктами на всій території України визначається [Водним кодексом України](#), [Порядком обліку місць масового відпочинку населення на водних об'єктах](#), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2002 року № 264. Порядок запобігання нещасним випадкам і надзвичайним ситуаціям на водних об'єктах визначається цими Правилами.

Передача водних об'єктів в оренду для рекреаційних цілей здійснюється з урахуванням вимог чинного законодавства.

5. Керівники підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності та, особи які використовують водні об'єкти або прибережну захисну смугу водних об'єктів з виробничою, фізкультурно-оздоровчою метою або для відпочинку людей, та організатори масових заходів обладнують і утримують рятувальні пости, забезпечують їх приміщеннями і рятувальними засобами відповідно до вимог цих Правил.

6. Проведення на водних об'єктах фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, свят, регат маломірних/малих суден допускається в місцях, визначених місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до [Порядку обліку місць масового відпочинку населення на водних об'єктах](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2002 року № 264, у контрольованих прикордонних районах на внутрішніх водних об'єктах і в прибережних морських районах — з урахуванням вимог [Положення про прикордонний режим](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1998 року № 1147, та [Переліку міст і районів, на території яких установлюються контрольовані прикордонні райони](#), визначеного постановою Кабінету Міністрів України від 03 серпня 1998 року № 1199 “Про контрольовані прикордонні райони”.

7. Місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування спільно з відповідними підрозділами Адміністрації Держприкордонслужби в межах прикордонної смуги та контрольованого прикордонного району визначають місця масового відпочинку людей, купання, рибальства, використання водних об'єктів з виробничою та фізкультурно-оздоровчою метою.

8. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування з метою забезпечення охорони життя людей на водних об'єктах України щороку до 01 квітня подають затверджені місцевими комісіями з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій переліки визначених місць масового відпочинку людей на водних об'єктах територіальним органам Державної служби України з надзвичайних ситуацій, територіальним органам Державної служби України з безпеки на транспорті та атестованим аварійно-рятувальним службам, які обслуговують водні об'єкти у своїй зоні відповідальності.

II. Вимоги безпеки до пляжів, місць масового відпочинку людей на водних об'єктах

1. Під час влаштування пляжів та місць масового відпочинку людей на водних об'єктах необхідно дотримуватися таких вимог:

1) глибина в зоні водного об'єкта, що прилягає до пляжу і відведена для купання, має бути в межах 1,5 - 1,75 м;

2) ширина смуги зони водного об'єкта, відведеної для купання, не повинна перевищувати 50 м від берега;

3) зона водного об'єкта для занять видами спорту, організації пунктів прокату маломірних/малих суден та катання на човнах, водних мотоциклах і катерах, для водних атракціонів, аматорського і спортивного рибальства має бути відмежована від зони для купання;

4) швидкість течії не повинна перевищувати 0,5 м/с;

5) дно акваторії має бути рівне, щільне, з пологим спуском без уступів, піщане, гравійно-піщане або дрібно-гравійне (за необхідності спеціально готується), вільне від баговиння, водоростей, очищене водолазами від корчів, брухту та інших предметів, що можуть становити небезпеку для життя та здоров'я відпочивальників;

6) відсутність скидів стічних вод (промислових, побутових), виходу ґрунтових вод з низькою температурою, вирів;

7) відсутність мілководдя, що періодично пересихає і може бути місцем виплоду малярійних комарів;

8) розташування поза межами питних водозаборів, водоводів і каналів питного водозабезпечення;

9) розташування поза межами руслових гідротехнічних споруд, басейнів, аванкамер, бетонного кріплення каналів;

10) відсутність місць нересту і нагулу риби, ділянок з цінними і рідкісними видами флори і фауни;

11) відповідність води вимогам чинних санітарних норм;

12) розташування поза межами зсувів, обвалів та інших небезпечних місць.

2. Місця масового відпочинку людей на водних об'єктах:

1) розташовуються осторонь портових споруд, пірсів, причалів, вище місць скидання промислових та побутових вод;

2) обладнуються рятувальними постами для постійного чергування рятувальників;

3) обладнуються під'їзними шляхами та спусками на воду рятувальних засобів з установленням відповідних показників (написів) «ДЛЯ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ СЛУЖБ». Під'їзди та спуски повинні бути вільні;

4) обладнуються засобами оповіщення для доведення необхідної інформації та роз'яснення правил поведінки на воді.

3. У місцях масового відпочинку людей на водних об'єктах, зокрема на пляжах, має бути:

1) позначено межу купання на акваторії буями оранжевого (червоного) кольору через кожні 25-30 м в межах 50 м від берега, що має бути з пологим спуском без уступів до глибини 1,5-1,75 м;

2) виділено ділянку акваторії не менше 10 % загальної площі акваторії, що має глибину не більше ніж 1,2 м та позначена поплавковою огорожею або буями оранжевого (червоного) кольору, для купання осіб, які не вміють плавати, дітей та інвалідів;

3) встановлено по всій території через кожні 50-100 м на відстані не більше ніж 10 м від води стенди (стійки) з рятувальними засобами (рятувальні пляжні круги з 15-метровим плавучим лінем, кінці Александрова). На рятувальних пляжних кругах має бути нанесено назву об'єкта (пляжу) і напис «КИДАЙ ПОТОПАЮЧОМУ»;

4) розташовано спостережні вишки з рятувальними засобами (рятувальний пляжний круг з 15-метровим плавучим лінем, кінець Александрова, бінокль, мегафон) на відстані не більше ніж 10 м від води;

5) улаштовано інформаційні стенди з матеріалами щодо запобігання нещасним випадкам на воді, плакатами «УЧИСЬ ПЛАВАТИ», «СПОСОБИ РЯТУВАННЯ», порадами відпочивальникам щодо правил поведінки на воді, прийому сонячних ванн, прийомів саморятунку та надання домедичної допомоги потерпілим, а також номерами телефонів підрозділів екстреної медичної допомоги населенню, правоохоронних органів, територіальних органів Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів;

6) виконано додаткові застережні та заборонні написи на руслових гідротехнічних спорудах, басейнах, аванкамерах, бетонному кріпленні каналів щодо небезпеки та заборони купання в не обладнаних для купання місцях; 7) розміщено на стендах на видимих місцях інформацію про глибину і площу водного об'єкта, нахил берегів і ширину мілководдя, температуру та якість води, рівень благоустрою пляжів;

8) встановлено щити з написами «КУПАТИСЯ ЗАБОРОНЕНО!» в місцях, заборонених для купання, а небезпечні місця акваторії позначено віхами або червоними буями з написом «НЕБЕЗПЕЧНО!».

4. На кожному водному об'єкті, пляжі і в місцях масового відпочинку людей, де існує небезпека виникнення надзвичайних ситуацій, з метою запобігання нещасним випадкам та надання допомоги тим, хто потребує допомоги на воді, керівники місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також громадяни України, іноземці та особи без громадянства укладають договір з атестованою аварійно-рятувальною службою на аварійно-рятувальне обслуговування, створюють рятувальні пости, організовують постійне чергування рятувальників, забезпечують їх рятувальними та медичними засобами.

5. Обмеження, припинення або заборона використання водних об'єктів для купання, масового відпочинку людей, плавання на маломірних/малих суднах, заняття відповідними видами спорту та туризму або інших рекреаційних цілей встановлюються відповідно до вимог [Водного кодексу України](#) та цих Правил з обов'язковим оповіщенням людей через засоби масової інформації, шляхом встановлення спеціальних інформаційних знаків та іншими способами.

6. У разі відсутності рятувального поста за місцем проведення масових заходів організатори створюють його на час проведення заходу, укомплектовують рятувальниками, відповідним кваліфікованим персоналом та забезпечують рятувальними засобами.

7. Щороку перед початком купального (курортного) сезону рекреаційні зони, відведені для купання, у період масового відпочинку людей мають бути обстежені й очищені від сторонніх предметів сертифікованими водолазними підрозділами аварійно-

рятувальної служби або спеціалізованими аварійно-рятувальними службами, що пройшли атестацію відповідно до [Порядку атестації аварійно-рятувальних служб і рятувальників](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 листопада 2013 року № 828.

Після проведення заходів з обстеження та очищення дна пляжу (водного об'єкта) аварійно-рятувальною службою замовнику видаються такі документи:

паспорт підводної частини акваторії пляжу (водного об'єкта) ([додаток 1](#));

акт водолазного обстеження дна акваторії пляжу (водного об'єкта) ([додаток 2](#));

карта виміру глибин дна акваторії пляжу (водного об'єкта);

акт про усунення небезпечних для купання предметів з дна акваторії пляжу (водного об'єкта) ([додаток 3](#)).

8. Водолазне обстеження дна акваторії водного об'єкта проводиться в межах не менше 50 м від берега.

За наявності на водному об'єкті бонів та хвилезагороджувальних споруд водолазне обстеження проводиться на відстані до 5 м по периметру споруди.

9. Керівники місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які використовують водні об'єкти з фізкультурно-оздоровчою метою або для відпочинку людей, щороку перед початком купального (курортного) сезону організують та проводять такі заходи:

1) здійснюють підготовку водного об'єкта (пляжу) до масового відпочинку людей;

2) отримують документи щодо обстеження й очищення дна акваторії пляжу (водного об'єкта);

3) укладають договір на аварійно-рятувальне обслуговування з аварійно-рятувальною службою, яка пройшла атестацію відповідно до [Порядку атестації аварійно-рятувальних служб і рятувальників](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 листопада 2013 року № 828;

4) уточнюють межі зони відповідальності рятувального поста;

5) забезпечують рятувальні пости приміщеннями та рятувальними засобами;

6) здійснюють перевірку справності маломірних/малих суден, рятувального спорядження та обладнання, зокрема комплектів спорядження № 2;

7) здійснюють укомплектування, підготовку та утримання працівників рятувального поста;

8) розробляють інструкції з визначенням обов'язків для персоналу рятувального поста;

9) виставляють буї оранжевого або червоного кольору через кожні 25-30 м в межах 50 м від берега;

10) позначають буями або чорними кулями в акваторії водного об'єкта місця, небезпечні для життя та здоров'я людей, відповідно до карти виміру глибин акваторії пляжу;

11) установлюють на території водного об'єкта на видимих місцях інформаційні матеріали щодо заходів безпеки на воді, способів надання допомоги потерпілому та саморятуння;

12) розробляють схеми та облаштування під'їзних шляхів і спусків на воду рятувальних засобів з установленням відповідних покажчиків (табличок) «ДЛЯ АВАРІЙНО-РЯТУВАЛЬНИХ СЛУЖБ»;

13) організують спостереження за акваторією місця масового відпочинку людей відповідно до карти-схеми зони відповідальності рятувального поста, зв'язок з підрозділами екстреної медичної допомоги населенню, правоохоронними органами, аварійно-рятувальними службами, територіальними органами Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів;

14) здійснюють відпрацювання порядку інформування відпочивальників щодо заходів безпеки на воді, проведення масово-роз'яснювальної і профілактичної роботи та дотримуються його.

10. Для підвищення ефективності охорони життя людей на водних об'єктах, спостереження та надання допомоги постраждалим за рішенням керівників місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності та осіб, які використовують водні об'єкти з фізкультурно-оздоровчою метою або для відпочинку людей, можуть вживатися додаткові заходи та використовуватися технічні засоби, не передбачені цими Правилами.

III. Вимоги до рятувального поста, його складу та оснащення

1. Рятувальні пости можуть діяти постійно, сезонно, а також тимчасово (будівництво на водному об'єкті, повільно, переправа тощо).

Рятувальний пост розташовується в приміщенні літнього типу з вишкою та оглядовим майданчиком для спостережень. Тимчасовий рятувальний пост допускається розміщувати в наметі.

Зона обслуговування рятувального поста позначається жовто-червоними прапорами, які встановлюються на відстані 5 м від берега.

2. Поділ рятувальних постів за категоріями:

1) рятувальні пости першої категорії створюються на пляжі з довжиною берегової смуги більше 900 м;

2) рятувальні пости другої категорії – від 300 до 900 м;

3) рятувальні пости третьої категорії – до 300 м.

3. Рятувальний пост складається з групи підготовлених рятувальників, які виконують свої функції з охорони життя людей на воді в зоні відповідальності, у складі:

1) начальник поста – 1;

2) матрос-рятувальник або плавець-рятувальник – 2-3.

Склад рятувальних постів збільшується із розрахунку 1 матрос-рятувальник або плавець-рятувальник на кожні додаткові 300 м пляжу.

Для пляжів першої та другої категорій до штатного розпису включаються посади лікаря або фельдшера за напрямом підготовки «Медицина», спеціалізацією «Медицина невідкладних станів».

4. Матроси-рятувальники повинні мати документ державного зразка про закінчення навчального закладу за відповідною професією.

Кваліфікація матроса-рятувальника підтверджується один раз на три роки в установах, підприємствах, організаціях відповідно до законодавства.

5. Плавці-рятувальники рятувальних постів проходять підготовку за спеціальною програмою курсів цільового призначення за напрямом «Плавець-рятувальник» на навчальній базі установ, підприємств, організацій відповідно до законодавства.

6. Матроси-рятувальники та плавці-рятувальники виконують нормативи, визначені в [додатку 4](#) до цих Правил.

7. Матроси-рятувальники, плавці-рятувальники, які використовують рятувальний моторний човен або рятувальний водний мотоцикл, повинні мати відповідні посвідчення або інші чинні документи, які надають право на управління таким судном.

8. Матроси-рятувальники, плавці-рятувальники зобов'язані мати посвідчення державного зразка про проходження спеціальної підготовки за програмою домедичної підготовки «Медицина невідкладних станів».

9. Форма матросів-рятувальників, плавців-рятувальників має складатися з головного убору, шортів (брюк) червоного кольору, футболки (сорочки, куртки) жовтого кольору з написом «Рятувальник».

10. Рятувальний пост забезпечується:

1) пост першої категорії:

рятувальним маломірним/малим судном (рятувальним водним мотоциклом з плотом);

рятувальними весловими шлюпками – 1 од. на кожні 200 м пляжу;
страхувальними кінцями завдовжки 40 м - 1 шт. на кожне маломірне/мале судно;
рятувальними жилетами - на кожного пасажера малого/маломірного судна та додатково один жилет для особи, яка зазнала лиха;

спостережними вишками з рятувальними засобами (рятувальний пляжний круг з 15-метровим плавучим ліном, кінець Александрова, бінокль, мегафон), розташованими на відстані не більше ніж 10 м від води по всій території через кожні 150-300 м;

сумкою-укладкою лікаря (фельдшера);

страхувальними кінцями завдовжки 200 м - 1 шт. на кожні 300 м пляжу;

рятувальними кругами з 15-метровим плавучим ліном - 1 шт. на кожні 50 м пляжу;

плавучими кінцями з плавучими кулями - 2 шт.;

мегафоном - 1 шт. на кожні 300 м пляжу;

свистком - 1 шт. на кожного працівника поста;

рятувальним поясом (жилетом) - 1 шт. на кожного працівника поста;

апаратом штучної вентиляції легенів (мішок Амбу) - 1 шт. на кожні 300 м пляжу;

рятувальними ношами - 1 шт. на кожні 300 м пляжу;

засобами зв'язку (стаціонарними або мобільними);

біноклем;

рятувальними дошками (трубами) - 1 шт. на кожного матроса-рятувальника та плавця-рятувальника;

комплект спорядження № 1 - 1 комплект на кожного матроса-рятувальника та плавця-рятувальника;

2) пост другої категорії:

рятувальними весловими шлюпками – 1 од. на кожні 150 м пляжу;

спостережними вишками з рятувальними засобами (рятувальний пляжний круг з 15-метровим плавучим ліном, кінець Александрова, бінокль, мегафон), розташованими на відстані не більше ніж 10 м від води по всій території через кожні 100-200 м;

сумкою-укладкою лікаря (фельдшера);

страхувальними кінцями завдовжки 200 м - 1 шт. на кожні 300 м пляжу;

рятувальними кругами з 15-метровим плавучим ліном - 1 шт. на кожні 50 м пляжу;

плавучими кінцями з плавучими кулями - 2 шт.;

мегафоном - 1 шт. на кожні 300 м пляжу;

свистком - 1 шт. на кожного працівника поста;

рятувальним поясом (жилетом) - 1 шт. на кожного працівника поста;

апаратом штучної вентиляції легенів (мішок Амбу);

рятувальними ношами;

засобами зв'язку (стаціонарними або мобільними);

рятувальними дошками (трубами) - 1 шт. на кожного матроса-рятувальника та плавця-рятувальника;

біноклем;

комплект спорядження № 1 - 1 комплект на кожного матроса-рятувальника та плавця-рятувальника;

3) пост третьої категорії:

рятувальною весловою шлюпкою;

рятувальними кругами з 15-метровим плавучим ліном - 1 шт. на кожні 50 м пляжу;

аптечкою;

страхувальним кінцем завдовжки 200 м - 1 шт. на кожні 150 м пляжу;

плавучими кінцями з плавучими кулями - 2 шт.;

мегафоном;

свистком - 1 шт. на кожного працівника поста;

рятувальним поясом (жилетом) - 1 шт. на кожного працівника поста;

апаратом штучної вентиляції легенів (мішок Амбу);

рятувальними ношами;
засобами зв'язку (стаціонарними або мобільними);
рятувальними дошками (трубами) - 1 шт. на кожного матроса-рятувальника та плавця-рятувальника;
біноклем;
комплектом спорядження № 1 - 1 комплект на кожного матроса-рятувальника та плавця-рятувальника.

11. Рятувальний пост може бути укомплектовано додатковими рятувальними засобами за рішенням керівництва підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності та осіб, які використовують водні об'єкти з виробничою, фізкультурно-оздоровчою метою або для відпочинку людей.

12. Рятувальні засоби, призначені для рятування, повинні зберігатися у спеціально визначених місцях, підтримуватися у справному стані та бути готовими до негайного використання.

Начальник рятувального поста зобов'язаний перевіряти комплектність та справність рятувальних засобів.

13. На рятувальному посту має бути така документація:

- 1) вахтовий журнал;
- 2) графік чергувань матросів-рятувальників та плавців-рятувальників;
- 3) карта-схема зони відповідальності рятувального поста;
- 4) перелік майна;
- 5) інформаційні матеріали з надання домедичної допомоги постраждалим;
- 6) журнал реєстрації інструктажів з питань охорони праці на робочому місці;
- 7) інструкція з охорони праці;
- 8) обов'язки працівників рятувального поста;
- 9) комплект наочної агітації (заходи безпеки та правила надання допомоги на воді, льоду, переправах);
- 10) копії документів матросів-рятувальників та плавців-рятувальників про проходження ними відповідної підготовки згідно з цими Правилами;

11) телефонний довідник з номерами телефонів підрозділів екстреної медичної допомоги населенню, правоохоронних органів, аварійно-рятувальних служб, органів місцевого самоврядування, територіальних органів Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, оперативних чергових територіальних органів Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

14. Вахтовий журнал є основним документом, у якому відображається повсякденна діяльність рятувального поста, а саме:

- 1) час заступання на чергування, склад чергової зміни;
- 2) готовність рятувальних засобів та водозащитного оснащення;
- 3) кількість та склад рятувальних постів у межах місця масового відпочинку, зона відповідальності кожного рятувального поста;
- 4) стан погоди, ступінь хвилювання води, температура повітря та води;
- 5) інформація про нещасні випадки і надзвичайні ситуації на воді, ужиті заходи, профілактичну роботу з охорони життя людей на водних об'єктах;
- 6) підписи осіб, які здали та прийняли чергування;
- 7) зауваження осіб, які перевіряли несення служби.

Вахтовий журнал має бути пронумерований та прошнурований.

У вахтовому журналі не допускаються виправлення, доповнення, видалення та вклеювання сторінок.

15. Контроль за діяльністю рятувального поста здійснюють керівники підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності та особи, які використовують водний об'єкт, прибережну смугу водного об'єкта, місце масового відпочинку, пляж з виробничою, оздоровчою чи спортивною метою або для відпочинку людей.

IV. Функціонування рятувального поста

1. Основними завданнями рятувального поста в межах визначеної акваторії є:

1) проведення робіт, спрямованих на пошук і рятування людей, надання домедичної допомоги особам, які перебувають у небезпечному для життя й здоров'я стані, та вжиття в разі потреби заходів щодо транспортування зазначених осіб до найближчих закладів охорони здоров'я;

2) проведення профілактичної роботи з охорони життя та запобігання нещасним випадкам на водному об'єкті;

3) здійснення контролю за дотриманням вимог чинного законодавства України у сфері захисту життя людей на водних об'єктах, у тому числі цих Правил.

Завдання і функції матросів-рятувальників (плавців-рятувальників) рятувального поста на визначеному водному об'єкті передбачаються відповідно до їх обов'язків, що затверджуються керівниками підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, відповідальними за користування водним об'єктом.

2. У період роботи рятувального поста матроси-рятувальники (плавці-рятувальники):

1) ведуть безперервне спостереження за відпочивальниками в зоні відповідальності;

2) у разі виявлення знесилоного або потопаючого плавця негайно надають йому допомогу;

3) надають домедичну допомогу потерпілому, викликають підрозділ екстреної медичної допомоги;

4) уживають заходів щодо недопущення спроби запливу громадян за межі купання акваторії водного об'єкта, перебування дітей на пляжі без нагляду дорослих, купання громадян у стані алкогольного сп'яніння;

5) не допускають користування у воді автомобільними камерами, плотами, лежачками, дошками;

6) припиняють ігри на воді, пов'язані з небезпекою для життя людей, стрибки з причалів, пірнання в місцях мілководдя та в інших, не передбачених для цього, місцях;

7) інформують громадян про наближення сильного вітру і хвилювання води сигналом «ШТОРМОВЕ ПОПЕРЕДЖЕННЯ!», забороняють купання людей, а також вихід маломірних/малих суден в акваторію пляжу у цей час;

8) реєструють порушення правил судноплавства маломірних/малих суден поблизу пляжів, а також забруднення акваторії в межах відповідальності поста з відповідними записами у вахтовому журналі та повідомленнями в територіальний орган Державної служби України з безпеки на транспорті;

9) реєструють усі події, випадки порушень вимог безпеки на водному об'єкті у вахтовому журналі, про всі нещасні випадки і надзвичайні ситуації інформують оперативного чергового територіального органу Державної служби України з надзвичайних ситуацій та керівника підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, ведуть журнал реєстрації випуску суден у плавання;

10) інформують відпочивальників у місцях масового відпочинку на водних об'єктах (по радіо або через мегафон) про правила поведінки на воді для запобігання нещасним випадкам на воді.

V. Вимоги безпеки в місцях масового відпочинку людей на водних об'єктах

1. Купання та масовий відпочинок людей допускаються тільки в місцях масового відпочинку на водних об'єктах, визначених місцевими органами виконавчої влади та місцевого самоврядування, згідно з [Порядком обліку місць масового відпочинку населення на водних об'єктах](#), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2002 року № 264, та цими Правилами.

2. Людям, які відпочивають у місцях масового відпочинку на водних об'єктах, забороняється:

- 1) запливати за межу купання в акваторії, позначену буями;
- 2) підпливати до маломірних/малих суден;
- 3) вилізати на технічні та попереджувальні знаки, буї та інші предмети;
- 4) використовувати рятувальні засоби не за призначенням;
- 5) стрибати у воду зі споруд, не пристосованих для цього, і в місцях з невизначеними глибиною та станом дна;
- 6) розпивати спиртні напої і купатися в стані алкогольного сп'яніння;
- 7) організовувати у воді ігри, пов'язані з пірнанням та захватом тих, хто купається;
- 8) забруднювати і засмічувати водні об'єкти та територію пляжів;
- 9) подавати фальшиві сигнали тривоги;
- 10) залишати без нагляду малолітніх дітей;
- 11) використовувати для плавання автомобільні камери, плоти, лежаки, дошки;
- 12) використовувати маломірні/малі судна, водні велосипеди, швидкісні моторні плавзасоби, водні мотоцикли в зонах пляжів, у громадських місцях купання за відсутності буйкового огороження пляжної зони і в межах цієї зони;
- 13) приводити із собою собак та інших тварин.

3. Для маломірного/малого судна, що буксирує несамохідний плавзасіб, на якому перевозяться люди, установлюються такі вимоги щодо безпеки людей під час організації розваг на водних об'єктах:

- 1) судноводій маломірного/малого судна зобов'язаний мати посвідчення судноводія відповідного типу маломірного/малого судна, що надає право на управління маломірним/малим судном;
- 2) судна мають бути технічно справні та відповідати району плавання;
- 3) судноводій має урахувати маневрені елементи суден (швидкість буксирування, радіуси поворотів тощо) та здійснювати безпечні маневри судна;
- 4) судноводій, а також люди, які перебувають на маломірному/малому судні, мають бути одягнені в рятувальні жилети;
- 5) відхід від берега та підхід до нього здійснюються у спеціально встановлених місцях, які огорожено червоними буями з обох сторін через кожний 1 м від берега протяжністю 50 м, білими буями з обох сторін через кожні 1,5 м від берега протяжністю від 50 м до 120 м у глиб водного об'єкта;
- 6) при відході маломірного/малого судна, що буксирує несамохідний плавзасіб, на якому знаходяться люди, за 20 метрів від берега має постійно чергувати маломірне/мале судно з матросом-рятувальником (плавцем-рятувальником);
- 7) крайні точки акваторії пляжу позначаються червоними буями;
- 8) інші вимоги зазначаються в місцевих правилах використання водних об'єктів для плавання на маломірних/малих судах та інструкціях виробника судна і несамохідного плавзасобу для розваг.

4. Заходи безпеки на льоду наведено в [додатку 5](#) до цих Правил.

5. Дії під час рятування потерпілих на водних об'єктах та надання домедичної допомоги викладено в [додатку 6](#) до цих Правил.

VI. Вимоги щодо забезпечення безпеки дітей на водних об'єктах

1. Безпека дітей на водних об'єктах забезпечується правильним вибором місць купання та їх обладнанням, організацією і контролем за купанням, проведенням серед дітей і дорослих роботи з роз'яснення правил поведінки на воді.

2. Керівник дитячого оздоровчого закладу:

1) призначає наказом особу, відповідальну за купання та дотримання правил безпеки дітей на воді;

2) здійснює контроль за оздоровчо-виховним процесом та процесом відпочинку на воді, забезпечує створення належних умов для відпочинку дітей на воді;

3) організовує інструктаж з працівниками дитячого закладу, проводить заходи із запобігання нещасним випадкам з дітьми, а також надання домедичної допомоги.

3. Купання дітей, які відпочивають в оздоровчих закладах поблизу водного об'єкта, дозволяється тільки у спеціально відведених і обладнаних місцях, що відповідають вимогам цих Правил і нормам санітарного законодавства.

Умови використання та обладнання таких місць для купання узгоджуються до початку купального сезону відповідно до вимог цих Правил.

4. Місце для купання дітей у природних водоймищах має відповідати таким вимогам:

1) розташовуватися не ближче ніж за 500 м від причалів, пристаней, гребель та інших гідротехнічних споруд;

2) бути рівним, піщаним або дрібногальковим й очищеним від корчів, каміння, водоростей;

3) глибина водойми — не більш як 1,2 м;

4) швидкість течії (руху) води — не більш як 0,3 м;

5) бути огороженим на суші та у воді;

6) ділянка акваторії не менше 10% загальної площі акваторії з глибиною не більше ніж 1,2 м має бути позначена поплавковою огорожею або буями оранжевого (червоного) кольору для купання людей, які не вміють плавати;

7) огорожа по периметру акваторії має бути виготовлена за допомогою каната із закріпленими на ньому прапорцями червоного кольору на поплавках (пінопластові, дерев'яні, коркові пластини) з таким розрахунком, щоб вони були помітні із суден, які проходять водоймищем;

8) у місці купання не має бути виходу ґрунтових вод з низькою температурою, джерел забруднення води, вирів;

9) оптимальні кліматичні умови - безвітряна сонячна погода з температурою повітря 22-24 °С і води не нижче 20 °С.

5. Перед відкриттям купального сезону дно акваторії місця купання дитячого оздоровчого закладу обстежується водолазами й очищується від сторонніх предметів, що становлять небезпеку при купанні.

Обстеження дна акваторії місць для купання дітей організовується відповідно до вимог цих Правил.

6. На відстані 3 м від краю води встановлюються щити, на яких розміщуються рятувальні круги з фалами та плавучі кулі з фалами.

7. З метою запобігання нещасним випадкам на воді на територіях місць купання дітей встановлюються стенди, на яких розміщують інформацію про правила поведінки на воді, кліматичні умови (температура повітря і води, сила, напрямок і швидкість вітру).

8. Під час купання дітей обов'язковою є присутність медичного працівника з набором медичних препаратів для надання першої невідкладної медичної допомоги.

9. Кожний дитячий оздоровчий заклад, розташований поблизу водного об'єкта, повинен мати рятувальний пост, організований й обладнаний підприємством, установою та організацією незалежно від форм власності, якому (якій) належить цей оздоровчий заклад.

Купання дітей за відсутності рятувального поста заборонено.

10. Група дітей для купання в природних водоймищах має складатися не більше ніж з 8-10 осіб.

Перед початком купання вихователь, який приводить групу дітей на водоймище для купання, зобов'язаний провести інструктаж з правил поведінки на воді і тільки після цього дозволити групі зайти у воду.

Вихователі, які відповідають за купання дітей, та інструктори з плавання зобов'язані безперервно стежити за порядком та безпекою дітей, які перебувають у воді. У разі виникнення будь-якої небезпечної ситуації у воді подається сигнал свистком про вихід дітей з води.

11. Під час купання дітей на території, що визначена як дитячий пляж, не допускається присутність сторонніх осіб і катання на маломірних/малих суднах.

12. Для катання на маломірних/малих суднах та інших плавзасобах в акваторії місця масового відпочинку визначається місце, що огорожується віхами чи буйками.

13. Перед початком купання дітей місце купання обстежується. У разі виявлення факторів, що перешкоджають проведенню купання (наявність сторонніх осіб, забрудненість акваторії пляжу, хмарна погода тощо), вихователь (керівник групи) відмінє купання дітей. За незначних перепон для купання - вживає заходів щодо їх усунення.

14. Купання дітей, які не вміють плавати, проводиться у спеціально встановлених місцях відповідно до вимог цих Правил.

15. Для навчання дітей плаванню на кожному дитячому пляжі обладнується навчальний пункт, який огорожується на суші й на воді сіткою, штахетником та забезпечується плавальними дошками, підтримувальними поясами, мегафоном. У навчальному пункті мають бути розклад занять, навчальні плакати з методики і техніки плавання та правила поведінки дітей на воді.

16. Група дітей, яких навчають плаванню, не повинна перевищувати 10 осіб. Навчання проводять інструктори з плавання (тренери), призначені наказом керівника дитячого оздоровчого закладу.

17. Особа, призначена наказом керівника дитячого оздоровчого закладу відповідальною за купання та дотримання правил безпеки дітей на воді, після закінчення часу для купання дітей проводить обстеження місця купання та контроль кількості дітей у групах.

18. Організація походів, екскурсій, прогулянок, якщо за їх маршрутом передбачено перебування на водних об'єктах, здійснюється відповідно до [Інструкції щодо організації та проведення туристських спортивних походів з учнівською та студентською молоддю](#), затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 02 жовтня 2014 року № 1124, зареєстрованої у Міністерстві юстиції України 27 жовтня 2014 року за № 1340/26117.

Місця для купання в районі проведення туристського спортивного походу мають відповідати вимогам, наведеним в підпунктах 1-5, 8 та 9 пункту 4 цього розділу.

19. Купання дітей, які не вміють плавати, під час походів, екскурсій, прогулянок заборонено.

20. Катання дітей на маломірних/малих суднах та інших плавзасобах дозволяється тільки в присутності дорослих за умови виконання всіх заходів безпеки та наявності рятувальних засобів (жилет, пояс).

21. До керування маломірними/малими суднами та іншими плавзасобами, крім веслових та спортивних суден, допускаються особи, які мають посвідчення на право керування маломірними/малими суднами.

22. Під час купання дітям не дозволяється:

1) підпливати до буїв;

2) організувати у воді ігри, розваги, пов'язані з пірнанням та небезпекою для тих, хто перебуває поруч у воді;

3) подавати фальшиві сигнали тривоги.

23. Під час катання дітей на маломірних/малих суднах та інших плавзасобах дорослі, які організують такі заходи, мають стежити за тим, щоб човен не було завантажено понад установлену вантажопідйомність.

24. Діти, які знаходяться на маломірних/малих суднах, мають перебувати під постійним наглядом дорослих. Не дозволяється сидіти на бортах, переходити з місця на місце, розгойдувати маломірне/мале судно, пірнати з нього у воду.

25. Самостійне купання дітей до 12 років без нагляду батьків не дозволяється.

VII. Заходи безпеки під час користування плавальними басейнами, експлуатації прокатних пунктів, водних атракціонів, аквапарків та дельфінаріїв

1. Біля плавальних басейнів для забезпечення безпеки людей організується чергування матросів-рятувальників (плавців-рятувальників):

1) для плавальних басейнів площею до 600 кв. м - не менше одного матроса-рятувальника (плавця-рятувальника);

2) плавальні басейни площею більше 600 кв. м – не менше двох матросів-рятувальників (плавців-рятувальників).

2. Плавальні басейни обов'язково оснащуються рятувальними засобами:

1) плавальні басейни площею до 600 кв. м:

рятувальними кругами з 15-метровим плавучим лінем — не менше 2 шт.;

санітарною сумкою з медикаментами або аптечкою;

свистком – 1 шт. на кожного матроса-рятувальника (плавця-рятувальника);

рятувальним поясом (жилетом) – 1 шт. на матроса-рятувальника (плавця-рятувальника);

рятувальними жердинами – не менше 2 шт.;

рятувальним мішком – не менше 2 шт.;

рятувальними ношами – 1 шт.;

мегафоном – 1 шт.;

2) плавальні басейни площею більше 600 кв. м:

спостережною вишкою;

рятувальними кругами з 15-метровим плавучим лінем — не менше 4 шт.;

санітарною сумкою з медикаментами або аптечкою;

свистком – 1 шт. на кожного матроса-рятувальника (плавця-рятувальника);

рятувальним поясом (жилетом) – 1 шт. на матроса-рятувальника (плавця-рятувальника);

рятувальними жердинами – не менше 2 шт.;

рятувальним мішком – не менше 4 шт.;

рятувальними ношами – 1 шт.;

мегафоном – 1 шт.

3. Біля кожного плавального басейну встановлюється інформаційний щит з матеріалами про запобігання нещасним випадкам на воді, прийоми рятування та надання домедичної допомоги потерпілим, з порадами стосовно порядку купання та відвідування басейну та інформацією про розміри басейну, температуру води та повітря, розклад занять, тренувань, змагань (із зазначенням осіб, які відповідають за безпеку на воді).

4. Місця розміщення прокатних пунктів та водних атракціонів визначаються місцевими органами влади за межами зон відпочинку на пляжах та прилеглих до них ділянок акваторії, що відведені для купання (відпочинку) людей.

5. Водний простір для експлуатації водних атракціонів, засобів розваг на воді та інших розважальних пристроїв (серфінг, віндсерфінг, вейкборд, кайтінг, зорбінг, джетлев, прогулянки на каяках, каное та акваскіперах тощо) має знаходитися за межами суднового ходу на відстані не більше 300 м від берега.

6. В аквапарках біля кожного басейну водних атракціонів організується чергування матроса-рятувальника (плавця-рятувальника), який повинен мати при собі засоби порятунку (рятувальний пояс, рятувальний мішок, рятувальна жердина тощо).

В аквапарку має бути обладнаний медичний пункт, укомплектований ношами, апаратом штучної вентиляції легенів (мішок Амбу), лікарськими засобами та перев'язувальними матеріалами.

7. У дельфінаріях біля басейну під час проведення вистави організується чергування двох матросів-рятувальників (плавців-рятувальників), у кожного з яких має бути рятувальний мішок та рятувальний жилет.

Поблизу басейну мають знаходитися рятувальна жердина, рятувальні ноші, апарат штучної вентиляції легенів (мішок Амбу), аптечка.

Аквапарки та дельфінарії мають бути радіофіковані.

VIII. Заходи безпеки під час користування самохідними і несамохідними маломірними/малими суднами та вітрильниками

1. Самохідні і несамохідні маломірні/малі судна, що належать підприємствам, установам та організаціям незалежно від форм власності, а також громадянам України, мають бути приписані до відповідних баз згідно з вимогами [Правил безпечної експлуатації баз для стоянки маломірних \(малих\) суден](#), затверджених наказом Міністерства транспорту України від 16 липня 2004 року № 642, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 23 липня 2004 року за № 915/9514 (далі – Правила безпечної експлуатації баз).

2. На човновій станції (базі), пункті (базі) прокату і базі-стоянці маломірних/малих суден має бути улаштований постійний рятувальний пост для здійснення контролю за охороною життя людей на водних об'єктах та надання допомоги потерпілим на воді. Експлуатація човнових станцій (баз), пунктів (баз) прокату та баз-стоянок маломірних/малих суден без рятувального поста забороняється.

3. На човнових станціях (базах), пунктах (базах) прокату і базах-стоянках маломірних суден на видимих місцях розміщуються:

1) стенди з матеріалами щодо заходів безпеки під час користування маломірними/малими суднами та заходів безпеки під час масового відпочинку людей на воді (витяги з цих Правил та правил користування маломірними/малими суднами);

2) схеми руху маломірних/малих суден на конкретних акваторіях чи в конкретному районі, а також наявні обмеження;

3) переліки телефонних номерів підрозділів екстреної медичної допомоги населенню, правоохоронних органів, оперативного чергового територіального органу Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

4. Бази-стоянки маломірних (малих) суден мають відповідати вимогам [Правил безпечної експлуатації баз](#).

5. Місця базування суден флоту рибної промисловості мають відповідати вимогам [Положення про місце базування суден флоту рибної промисловості](#), затвердженого наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 21 січня 2014 року № 27, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 07 лютого 2014 року за № 254/25031.

6. Самохідні і несамохідні маломірні/малі судна мають бути зареєстровані та пройти технічний огляд відповідно до вимог законодавства.

7. Маломірні/малі судна під час експлуатації обов'язково оснащуються обладнанням та спорядженням згідно з правилами класифікаційного товариства, що здійснює технічний нагляд за цими суднами.

Для маломірних/малих суден, що не підлягають нагляду класифікаційного товариства, обов'язковими на борту є:

1) комплект весел, кочети, водовідливне устаткування;

2) рятувальні засоби (рятувальні нагрудники (жилети) на кількість осіб, які перебувають на маломірному/малому судні, рятувальні круги з 15-метровим плавучим лінем із розрахунку 1 круг на 4 особи (як мінімум один)).

8. Під час користування маломірними/малими суднами та вітрильниками забороняється:

1) завантажувати маломірні/малі судна понад визначену вантажопідйомність і пасажиромісткість;

2) заходити на маломірних/малих суднах в акваторії, відведені для купання;

3) плавати і підходити до берега в місцях масового відпочинку людей;

4) підходити до суден, що рухаються, і перетинати їх курс на небезпечній відстані;

5) порушувати правила судноплавства на внутрішніх водних шляхах України та місцеві правила використання водних об'єктів для плавання на маломірних/малих суднах;

6) пірнати з маломірних/малих суден;

7) брати на маломірні/малі судна дітей віком до 7 років;
8) видавати на прокат маломірні/малі судна і кататися на них дітям до 16 років без супроводу дорослих;

9) уживати спиртні напої і наркотичні засоби;

10) користуватися маломірними/малими суднами в стані алкогольного та наркотичного сп'яніння;

11) сидіти на носі, кормі чи бортах маломірного/малого судна, звисивши ноги за борт;

12) використовувати рятувальні засоби не за призначенням;

13) керувати моторними маломірними/малими суднами особам, які не мають посвідчення судноводія, що відповідає типу цього маломірного/малого судна;

14) користуватися маломірними/малими суднами особам, які не вміють плавати.

9. До користування маломірними/малими суднами допускаються особи, які мають відповідні документи на право керування маломірними/малими суднами.

10. Користувачі маломірних/малих суден зобов'язані надавати допомогу людям, які терплять лихо на воді.

11. Суб'єкти господарської діяльності, зареєстровані в установленому законодавством порядку, здійснюють господарську діяльність щодо надання розважальних послуг з відпочинку на воді з використанням маломірних/малих суден, у тому числі щодо надання маломірних/малих суден у прокат, шляхом експлуатації прокатних баз або прокатних пунктів.

12. На прокатному пункті має постійно чергувати рятувальний моторний катер з матросом-рятувальником (плавцем-рятувальником), готовий до негайного виходу для проведення рятувальних заходів.

13. Вимоги щодо облаштування прокатного пункту:

1) розташування на ділянці акваторії для підходу маломірних/малих суден до берега, ширина якої не менше 25 м. Місця підходу маломірних/малих суден до берега позначаються з обох сторін буйковими огороженнями у глиб водного об'єкта на відстань не менше 50 м, що закінчуються буями-віхами. У разі використання моторних маломірних/малих суден місця підходу позначаються буями оранжевого або червоного кольору об'ємом не менше 150 л;

2) обладнання праворуч та ліворуч від місця підходу маломірних/малих суден до берега технічної зони завширшки не менше 5 м, позначеної буйковими огороженнями у глиб водного об'єкта на відстань не менше 50 м. На суші встановлюються інформаційні щити «ТЕХНІЧНА ЗОНА. КУПАННЯ ЗАБОРОНЕНО!»;

3) наявність:

стенду з інформацією про прокатний пункт, особу, відповідальну за діяльність прокатного пункту та дотримання правил випуску суден, правилами користування маломірними/малими суднами, інструкцією з техніки безпеки, інформацією щодо запобігання нещасним випадкам та надання допомоги потопаючому, інструкцією про порядок передання інформації про надзвичайні ситуації та аварійні випадки з маломірними/малими суднами;

журналу інструктажів з техніки безпеки під час користування маломірними/малими суднами на прокатному пункті;

рятувального поста, укомплектованого рятувальними засобами відповідно до вимог цих Правил;

телефонного або мобільного зв'язку.

14. На прокатному пункті забороняється:

1) надавати в прокат маломірні/малі судна, які не зареєстровані в установленому порядку, не пройшли щорічного технічного огляду, не приписані до функціонуючої бази-стоянки маломірних/малих суден, та судна, які не мають реєстраційних номерів та позначень;

2) використовувати самохідні маломірні/малі судна, не обладнані пристосуванням для екстреного вимкнення двигуна;

3) надавати в прокат самохідні маломірні/малі судна особам, які не мають прав на керування такими суднами;

4) надавати в прокат маломірні/малі судна особам в стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння;

5) надавати в прокат маломірні/малі судна особам віком до 16 років;

6) брати на маломірні/малі судна дітей віком до 7 років;

7) випускати людей на маломірних/малих судах без рятувальних жилетів;

8) випускати маломірні/малі судна, якщо фактична гідрометеообстановка на водоймі небезпечна для плавання маломірних/малих суден цього типу;

9) експлуатувати маломірні/малі судна на відстані менше ніж 50 м від буйкової огорожі пляжу або менше ніж 100 м від берега.

15. Забороняється експлуатація водних станцій, баз прокату суден без укладення договору на аварійно-рятувальне обслуговування водного об'єкта з атестованою аварійно-рятувальною службою.

ІХ. Заходи безпеки під час підводних занурень

1. Занурення підводних плавців (підводників-аматорів, мисливців-аматорів), що здійснюють аматорські занурення, організовують тренування і проводять змагання, дозволяється у спеціально відведених місцях для підводних занурень.

Місця для підводних занурень визначаються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування за узгодженням з територіальними органами Державної служби України з надзвичайних ситуацій, в межах прикордонної смуги та контрольованих прикордонних районів – додатково за узгодженням з відповідними органами охорони державного кордону Адміністрації Державної прикордонної служби України, на внутрішніх водних шляхах України – додатково за узгодженням з територіальним органом Державної служби України з безпеки на транспорті.

2. З метою уникнення нещасних випадків місця для підводних занурень та підводного полювання мають відповідати таким вимогам:

1) розташовуватися на віддалі від гідротехнічних споруд, підводних комунікаційних ліній та мереж, пляжів та судноплавного шляху;

2) підводна частина акваторій районів має бути без природних чи штучних перешкод;

3) дно акваторії має бути без мулу, швидкість течії – не вище 0,5 м/с, прозорість води – не менше 2 м.

3. До підводних занурень допускаються особи з 16-річного віку, які пройшли медичний огляд і придатні за станом здоров'я, уміють плавати (пройшли спеціальне навчання), знають заходи безпеки під час занурень та перебування під водою, володіють прийомами рятування на воді.

До підводних занурень в автономних дихальних апаратах допускаються особи, які пройшли навчання у спеціалізованих навчальних закладах, мають національні або міжнародні документи підводного плавця (дайвера) або водолаза. Глибина занурення залежить від рівня їх допуску (сертифікації).

4. Члени юнацьких клубів (секцій) до практичних підводних спусків допускаються з 14 років під керівництвом і контролем відповідальних осіб клубу (секції) і в присутності медичного працівника.

5. Керувати заняттями та проводити навчання мають право особи, допущені відповідною кваліфікаційною комісією:

1) штатні інструктори підводного плавання та легководолазної справи;

2) громадські інструктори, які мають кваліфікацію водолазного спеціаліста або водолаза-інструктора.

6. Керівник занять (спусків) зобов'язаний знати місце розташування найближчої декомпресійної камери та мати засоби своєчасної доставки до неї потерпілого.

7. Занурення під воду має здійснюватися з берега або з маломірного/малого судна, укомплектованого рятувальними засобами, спеціальними трапами, у присутності медичного працівника (водолазного лікаря) або особи, яку допущено відповідною комісією до медичного забезпечення водолазних спусків.

8. Перед початком підводних спусків:

1) на маломірному/малому судні піднімаються попереджувальні сигнали (сигнальний прапор (щит) «А» - сигнал «А» (альфа) - «У МЕНЕ СПУЩЕНИЙ ВОДОЛАЗ, ТРИМАЙТЕСЯ ПОДАЛІ ВІД МЕНЕ ТА ЙДІТЬ МАЛИМ ХОДОМ»);

2) уточнюється місце розташування найближчої декомпресійної камери;

3) маломірне/мале судно укомплектовується рятувальними засобами та трапами;

4) перевіряється готовність засобів для доставки потерпілого під час підводного спуску до декомпресійної камери.

9. Спуск водолазів-аматорів в автономних дихальних апаратах проводиться лише у складі групи не менше 4-5 осіб. Двоє з групи залишаються на маломірному/малому судні для страхування і стеження за сигналами, сигнальними буйками водолазів-аматорів, що перебувають під водою. Один із страхувальників має бути готовим до негайного спуску під воду для надання допомоги водолазу-аматору, який перебуває під водою.

10. У безпосередній близькості від місця занурення має знаходитися медичний працівник або особа, яку допущено відповідною комісією до медичного забезпечення водолазних спусків.

11. У всіх випадках до спусків мають бути підготовлені не менше 2 комплектів спорядження № 2 (один для того, хто спускається під воду, другий - для страхувальника). Плавці, які забезпечують безпеку спусків, повинні мати щонайменше комплект спорядження № 1.

12. Забороняється проведення підводних спусків:

1) з маломірного/малого судна на ходу, з високобортних суден, набережних, причалів та обривів, у районах руху суден, у заборонених для купання зонах, у місцях масового відпочинку людей на воді;

2) у несправному та неперевіреному спорядженні;

3) з балонами до автономних дихальних апаратів, які не пройшли перевірку;

4) при медичних протипоказаннях (нездужання, ознаки перевтоми, стан сп'яніння, хвороба тощо);

5) у темну пору доби;

6) у разі хвилювання поверхні водойми понад 2 бали згідно зі шкалою, розробленою Всесвітньою метеорологічною організацією;

7) у разі течії понад 0,5 м/с;

8) при температурі води нижче 10 °С;

9) одинакам і групам у складі менше 4 осіб.

Обов'язковою умовою безпеки є неухильне дотримання вимог заводських інструкцій з експлуатації автономних дихальних апаратів та вимог нормативно-правових актів з охорони праці.

13. До використання допускаються апарати, попередньо перевірені в роботі та за наявності аналізів повітря, яким вони наповнювалися. Забороняється використовувати повітряні балони до автономних дихальних апаратів без чергової технічної перевірки, що проводиться не менше одного разу на 5 років.

На балоні має бути клеймо станції, яка проводила перевірку, дата перевірки та дата наступної технічної перевірки балонів.

Х. Організація підготовки та проведення офіційних фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів на водних об'єктах та в басейнах

1. Підготовка та проведення офіційних фізкультурно-оздоровчих заходів і спортивних змагань здійснюються відповідно до положення (регламенту) про такі заходи, що затверджується організатором заходу.

2. Офіційні спортивні змагання проводяться відповідно до правил спортивних змагань з видів спорту, затверджених в установленому порядку.

3. Підготовка водних об'єктів та басейнів як спеціально відведених місць для проведення спортивних заходів здійснюється відповідно до [Положення про порядок підготовки спортивних споруд та інших спеціально відведених місць для проведення масових спортивних та культурно-видовищних заходів](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 року № 2025 (зі змінами), з урахуванням вимог, установлених розділами VII-IX цих Правил та правилами спортивних змагань.

4. Організатори фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, що проводяться на водних об'єктах, забезпечують охорону життя людей, роботу рятувальних постів, організують супровід тренерів та суддів самохідними катерами.

5. Організатори фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, що проводяться на водних об'єктах, завчасно повідомляють територіальні органи Державної служби України з надзвичайних ситуацій про місце проведення таких заходів, час, характер заходів, загальну кількість учасників.

6. Організатори фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів, що проводяться на внутрішніх водних шляхах, повідомляють територіальний орган Державної служби України з безпеки на транспорті про місце проведення таких заходів.

XI. Заходи безпеки під час користування поромними переправами

1. Статус поромних переправ і наплавних мостів (далі - переправи) та режим їх роботи визначаються керівниками підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які їх експлуатують.

2. Берегові споруди переправ повинні відповідати технічним вимогам та експлуатуватися відповідно до вимог нормативно-технічної документації.

3. На кожній переправі керівництво підприємства, установи, організації незалежно від форм власності, а також особи, які експлуатують переправи, розміщують на видному місці інформаційні матеріали щодо порядку посадки та висадки пасажирів, навантаження та розвантаження автомобільного, гужового транспорту та правила надання допомоги потерпілим.

4. Переправи на внутрішніх водних шляхах, що належать до категорії судноплавних, позначаються навігаційними знаками та вогнями відповідно до [Правил судноплавства на внутрішніх водних шляхах України](#), затверджених наказом Міністерства транспорту України від 16 лютого 2004 року № 91, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 12 липня 2004 року за № 872/9471. У темний час доби на плавзасобах переправи мають бути увімкнені сигнальні вогні, у разі необхідності плавзасоби подають звукові сигнали згідно з вимогами чинного законодавства України.

5. Керівники підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності та особи, які експлуатують переправи, призначають на кожній переправі особу, відповідальну за підготовку і захист споруди від повені і льодоходу, розроблення оперативного плану рятувальних заходів.

6. Переправа має бути забезпечена засобами зв'язку, оснащена рятувальними засобами та іншим спеціальним обладнанням і спорядженням, рятувальними маломірними/малими суднами, які мають відповідати технічним вимогам, що висувуються до пасажирських маломірних/малих суден, мати необхідну кількість рятувальних засобів, документацію, бути зареєстрованими, пройти огляд на придатність до плавання, та приміщенням для обігріву персоналу.

XII. Заходи безпеки під час користування льодовими переправами

1. Керівники підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності та особи, які експлуатують льодові переправи, організують їх роботу за погодженням з територіальним органом Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

2. Керівники підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності та особи, які експлуатують льодові переправи і перевозять людей та вантажі через водні об'єкти, з настанням льодоставу вживають таких заходів:

1) обладнують піші та автогужові переправи по льоду з виставлянням відповідних попереджувальних знаків;

2) організують рятувальні пости з необхідними рятувальними засобами;

3) повідомляють у місцевих засобах масової інформації про відкриття льодових переправ, їх вантажопідйомність, припинення роботи через зменшення міцності льоду.

3. Місця, відведені для льодових переправ, мають відповідати таким вимогам:

улаштування доріг та спусків до переправи;

відсутність у районі переправи скиду теплих та виходу ґрунтових вод, а також промоїн і ділянок для вирубки льоду;

односторонній рух автогужового транспорту, для зустрічного руху прокладається самостійна траса на відстані 40 - 50 м;

заборона вирубування (буріння) ополонки для рибної ловлі та з іншою метою.

4. Вимоги щодо обладнання та утримання льодових переправ:

1) постійне чергування матросів-рятувальників (плавців-рятувальників) рятувальних постів для надання допомоги тим, хто терпить лихо на воді, льоду, переправах;

2) установлення поблизу під'їзду до переправи щитів, на яких зазначають допустимі для цієї переправи норми навантаження, а також правила поведінки на льодових переправах;

3) щодня (зранку та ввечері), а в разі відлиги і вдень проведення замірів товщини льоду;

4) позначення меж місця, відведеного для переправи, віхами на відстані 25-30 м одна від одної;

5) установлення на обох берегах водного об'єкта поблизу спуску на переправу між зустрічними трасами руху щитів, укомплектованих рятувальними жилетами, дошками, драбинами та кругами (якщо переправа довша 100 м, щити виставляються вздовж траси через кожні 50 - 60 м).

**Директор Департаменту
формування політики
щодо підконтрольних
Міністрові органів влади
та моніторингу МВС**

В.Є. Боднар

Додаток 1
до Правил охорони життя
людей на водних об'єктах
України
(пункт 7 розділу II)

ПАСПОРТ
підводної частини акваторії пляжу (водного об'єкта)

_____
(найменування пляжу)

що належить

_____
(власник пляжу)

1. Місцезнаходження пляжу _____

2. Характер ґрунту дна акваторії _____

3. Рельєф дна акваторії _____

4. Наявність перешкод, що становлять небезпеку при купанні _____

5. Характеристика течії в районі пляжу _____

6. Наявність місць, визначених для купання дітей, інвалідів _____

7. Наявність знаків, що визначають межі акваторії пляжу _____

8. Наявність рятувального поста _____

9. Усунення перешкод, що становили небезпеку при купанні _____

Власник (представник) пляжу

Керівник аварійно-рятувальної служби,
водолазний підрозділ якого здійснював
обстеження дна акваторії пляжу (водного
об'єкта)

_____
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ 20__ року

_____ 20__

Додаток 2
до Правил охорони життя
людей на водних об'єктах
України
(пункт 7 розділу II)

(складається у двох примірниках)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Керівник підприємства
відповідального за
експлуатацію пляжу

Акт водолазного обстеження дна акваторії пляжу
(водного об'єкта) _____

_____ 20 ____ р. _____
(місце складання)

Акт складено представником власника пляжу в особі _____,
з одного боку, та керівником водолазної групи, що проводила обстеження, в особі
_____, з іншого боку, у тому, що
водолазна група у складі _____
_____ 20 ____ р. провела такі роботи:

1. Обстежила дно акваторії пляжу _____
розміром _____ × _____ м, загальною площею _____ кв. метрів.
2. Провела заміри глибин акваторії пляжу за поперечним профілем, зазначеним
на карті (додаток 1).
3. Склала план вищеназваного пляжу із замірами глибин дна його акваторії та
зазначенням предметів, що становлять небезпеку під час купання (додаток 2).
4. Провела усунення перешкод з дна акваторії пляжу і видала акт про усунення
небезпечних для купання предметів з дна акваторії пляжу

Роботи прийнято представником власника пляжу з оцінкою

Представник власника пляжу

Керівник аварійно-рятувальної служби,
водолазний підрозділ якого здійснював
обстеження дна акваторії пляжу
(водного об'єкта)

_____

(підпис)

_____

(прізвище, ініціали)

_____

(підпис)

_____

(прізвище, ініціали)

Додаток 3
до Правил охорони життя
людей на водних об'єктах
України
(пункт 7 розділу II)

Акт
про усунення небезпечних для купання предметів
з дна акваторії пляжу (водного об'єкта) _____

_____ 20__ р. _____
(місце складання)

Акт складено представником власника пляжу в особі _____,
з одного боку, та керівником водолазної групи, що проводила обстеження,
в особі _____, з іншого боку, про те, що водолазна група у складі

_____ 20__ р. у процесі виконання водолазного обстеження дна
акваторії пляжу виявила предмети, що становлять небезпеку під час купання,
а саме:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Зазначені предмети вилучені водолазами з дна водойми на берег.

Представник власника пляжу

Керівник аварійно-рятувальної служби,
водолазний підрозділ якого здійснював
обстеження дна акваторії пляжу
(водного об'єкта)

_____
(підпис)
ініціали)

_____
(прізвище,

_____
(підпис)

_____
(прізвище, ініціали)

Додаток 4
до Правил охорони життя
людей на водних об'єктах
України
(пункт 6 розділу III)

НОРМАТИВИ

для матросів-рятувальників та плавців-рятувальників

1. Матроси-рятувальники та плавці-рятувальники мають виконувати такі нормативи:
  - 1) плавання на 100 м вільним стилем без ластів – 2 хв.;
  - 2) плавання вільним стилем із ластами – 50 м;
  - 3) пірнання на глибину 4 м з дістанням макета в квадраті 3 Ч 3 м - 3 хв.;
  - 4) пірнання у довжину – 20 м;
  - 5) буксирування потерпілого – 25 м;
  - 6) плавання в одязі (сорочка, брюки) – 25 м;
  - 7) веслування на шлюпці на 1000 м – 9 хв.;
  - 8) подача кінця Александрова – 20 м;
  - 9) подача рятувального круга (вага 7 кг) – 10 м;
  - 10) вміння звільнитися від захватів потопаючого;
  - 11) вміння надавати домедичну допомогу постраждалому.
2. Відхилення кинутого в задану точку пляжного круга не повинно перевищувати 1 м.
3. Нормативи з плавання та пірнання виконуються без ластів.
4. Норматив часу відходу рятувальної моторної шлюпки (рятувальної веслової шлюпки) не повинен перевищувати 30 с. Максимально допустимий час пошуку потерпілого для надання допомоги при температурі води 18-22 °С – 3 хв., при температурі нижче 17 °С – 4 хв.

Додаток 5
до Правил охорони життя
людей на водних об'єктах
України
(пункт 4 розділу V)

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ НА ЛЬОДУ

1. У зимовий період місцеві засоби масової інформації мають надавати інформацію про товщину та міцність льоду на місцевих водоймах і попереджати про його ослаблення під час відлиг чи танення льоду (особливо в районах промислової та аматорської підлідної риболовлі та льодових переправ).

2. Під час руху по льоду варто звертати увагу на його поверхню, обходити небезпечні місця та ділянки, покриті товстим шаром снігу. Особливо обережними слід бути в місцях зі швидкою течією, джерелами, струмками та теплими стічними водами промислових підприємств, що впадають у водний об'єкт, з кущами і травою, що виступають над поверхнею.

3. Перш ніж ступити на лід, дізнайтеся про товщину льоду на водному об'єкті. У різних місцях річок і озер товщина льоду може бути різною. У гирлах річок і притоках міцність льоду послаблюється течією. Морський лід набагато слабший за прісноводний. Міцність льоду можна частково визначити візуально.

4. На водних об'єктах безпечним вважається лід при температурі повітря нижче 0 °С: для одного пішохода - синюватого або зеленуватого відтінку, завтовшки не менше 5-7 см (лід блакитного кольору найміцніший, білого - міцність удвічі менша, сірий колір свідчить про присутність води у товщі льоду);

для групи людей (масові переправи пішки) - завтовшки не менше 15 см (дистанція 5 м у колоні по 4 особи);

при масовому катанні на ковзанах - завтовшки не менше 25 см;

для переправи вантажного автомобіля вагою 15 т - завтовшки не менше 35-43 см (дистанція в колоні не менше 35 м);

для гусеничного трактора, тягача вагою 20 т - завтовшки не менше 40-60 см (дистанція в колоні не менше 30 м).

5. При переході через замерзлий водний об'єкт необхідно користуватися обладнаними льодовими переправами або прокладеними стежками. У разі їх відсутності необхідно переконатися в міцності льоду за допомогою плішні.

Якщо лід недостатньо міцний, потрібно припинити рух і повертатися своїми слідами назад, роблячи перші кроки, не відриваючи ноги від поверхні льоду (ковзаючи).

Забороняється перевіряти міцність льоду ударами ніг.

6. При масовому переході водного об'єкта пішки по льоду необхідно йти один за одним на відстані 5-6 м та бути готовим надати необхідну допомогу людині, яка йде попереду.

Малогабаритні, але важкі вантажі транспортуються санями або іншими засобами з найбільшою площею опори на поверхню льоду.

7. Користуватися майданчиками, обладнаними на водних об'єктах для катання на ковзанах, дозволяється лише після ретельної перевірки міцності льоду. Товщина льоду повинна бути не менше 12 см, а під час масового катання – не менше 25 сантиметрів.

8. У разі переходу водного об'єкта на лижах рекомендується користуватися прокладеною лижнею, а за її відсутності - ділянкою, вкритою сухим снігом. Перш ніж рухатися, потрібно відстебнути кріплення лиж і зняти петлі лижних палиць з рук. Якщо є рюкзак або ранець, необхідно його узяти на одне плече. Відстань між лижниками має бути не менше 5-6 м. Під час руху лижник, який іде першим, ударами палиць перевіряє міцність льоду та контролює його стан.

9. Під час підлідного лову риби не рекомендується на невеликому майданчику пробивати багато ополонки, стрибати і бігати по льоду, скупчуватися у великі групи. Пробивати ополонки для риболовлі або з іншою метою дозволяється на відстані не менше 5-6 м одна від одної.

10. Кожний рибалка повинен мати із собою рятувальний жилет та лінь завдовжки 15-20 м з петлею на одному кінці і важком вагою 400-500 г на іншому кінці.

11. Керівники рибних господарств та суб'єктів господарської діяльності, які використовують водні об'єкти, відповідають за:

забезпечення заходів безпеки під час розміщення розважальних атракціонів та організації рибальства на водних об'єктах;

організацію надійного зорового, мобільного і радіозв'язку з риболовецькими бригадами, які перебувають на льоду;

готовність рятувальних засобів та іншого спеціального обладнання і спорядження;

установлення безперервного спостереження за напрямом і силою вітру, рівнем води, зміною течії і станом льоду.

12. Організації, що проводять роботи з вирубки льоду, зобов'язані огорожувати небезпечні ділянки.

З метою привернення уваги до небезпеки за огорожею та перешкоджання вільному підходу до вирубані ділянки не ближче ніж за 1,5 м до неї виставляють таблички з написом великими літерами «ОБЕРЕЖНО, ОПЛОНКА!», який можна прочитати з берега або за 50 м від таблички.

13. Під час роботи з вирубки льоду необхідно обов'язково організувати тимчасові рятувальні пости з рятувальниками, які мають підготовку з надання допомоги людям під час небезпеки на льоду.

14. У місцях масового відпочинку людей на кризі має бути розгорнутий рятувальний пост третьої категорії, який додатково укомплектовується такими рятувальними засобами:

- 1) рятувальні дошки завдовжки 4 м;
- 2) жердина з мотузкою і петлею;
- 3) плавучий кінець з плавучою кулею з одного краю та петлею з іншого;
- 4) рятувальні жилети, пояси, круги;
- 5) сухі вовняні ковдри у пластикових мішках.

Додаток 6
до Правил охорони життя
людей на водних об'єктах
України
(пункт 5 розділу V)

ДІЇ
під час рятування потерпілих на водних об'єктах та надання
домедичної допомоги

1. Утоплення та інші нещасні випадки виникають під час купання осіб, які страждають на серцево-судинні та інші захворювання, при загибелі морських та річкових суден, порушенні правил поведінки на воді, знесиленні (наприклад, під час тривалого запливу в холодній воді), отриманні травми при пірнанні, у стані алкогольного сп'яніння, від різкої зміни температур при зануренні у воду після перегріву на сонці тощо.

Ознаки утоплення:

виділення піни з рота;

зупинка дихання і серцевої діяльності;

посиніння шкірних покривів;

розширення зіниць.

Утоплення відбувається, коли людина у важкій ситуації починає панікувати, забуває, що її тіло легше води і за мінімальних зусиль воно може перебувати на поверхні досить довго як у горизонтальному, так і вертикальному положеннях. Для цього достатньо лише злегка підгрибати воду руками і ногами та за можливості спокійно і глибоко дихати.

У разі потрапляння у вир потрібно набрати в легені побільше повітря і, пірнувши глибше, відплисти вбік під водою, що значно легше, ніж на поверхні, оскільки швидкість руху води на глибині істотно менша.

Схема надання домедичної допомоги:

витягніть потерпілого з води (не забувайте про власну безпеку);

очистіть порожнину рота;

покладіть потерпілого животом на стегно особі, яка надає допомогу, так, щоб голова потерпілого звисала до землі, енергійно натискаючи на груди і спину, видаліть воду зі шлунка і легенів;

приступіть до виконання штучного дихання;

для відновлення серцевої діяльності одночасно зі штучним диханням робіть непрямий масаж серця;

викличте швидку допомогу та продовжуйте реанімаційні заходи до прибуття лікарів або появи ознак смерті (трупні плями);

зігрійте потерпілого при появі ознак життя.

2. Рятування потерпілих на воді.

Ознаки, за яких людині потрібна допомога на воді:

спроба плисти не призводить до просування вперед;

на обличчі з'являється вираз відчаю;

людина кличе на допомогу або махає руками, щоб привернути увагу;

хвора або поранена людина може триматися однією рукою за уражену частину тіла;

людина намагається наблизитися до берега або човна, хапається за пліт або борт човна;

потопаючий хаотично махає руками, намагаючись висунутися з води, щоб набрати повітря, замість того, щоб намагатися плисти;

подібні намагання мимовільні та продовжуються недовго;

тіло у воді перебуває у вертикальному положенні, ноги не виконують плавальних рухів.

Під час прийняття рішення в такій ситуації особливе значення має правильний вибір способу надання допомоги потерпілому та огляд місця події з метою виявлення реальної та потенційної загрози.

Необхідно розуміти, що потопаюча людина діє несвідомо та інстинктивно. Потопаючий може учепитися за вас мертвою хваткою та буде тягнути вас під воду навіть тоді, коли перебуває під водою, але ще не знепритомнів. У такому разі ви не тільки не допоможете, але й самі можете потонути.

У разі наближення до потопаючого спереду необхідно поперед себе тримати рятувальний круг, жердину чи інший плавучий засіб (рятувальний жилет, рятувальний нагрудник тощо).

3. способи надання допомоги потопачому:

1) словесний метод:

перебуваючи в безпечному для вас місці, ясно, чітко та коротко скажіть потопачому, що і як він має робити, підбадьорюйте його словами, намагайтеся заспокоїти його, тоді він швидше зрозуміє ваші поради;

2) підпливання до потопачого:

підпливайте до потопачого швидко, розраховуючи свої сили, підпливайте ззаду, позбавляючи потопачого можливості схопити вас за руки або голову;

підпливши, підніміть голову потерпілого над поверхнею води, полегшуючи йому дихання. Отримавши повітря, потопачий перестає робити судомні рухи, які ускладнюють його рятування;

3) захват і транспортування на берег потопачого:

поверніть потопачого до себе спиною, покладіть свої долоні на нижню щелепу, пальці на підборіддя потопачого, не закриваючи йому рота. Випряміть руки. Рухаючись брасом, пливіть до найближчого берега, підтримуючи потопачого весь час на поверхні, або

поверніть потерпілого злегка на бік. Пропустіть свою руку зверху під пахву верхньої руки потопачого. Захопіть тією самою рукою кисть або передпліччя іншої руки потопачого. Поверніться й самі на бік. Енергійно працюючи рукою і ногами, способом на боці пливіть до берега.

У разі якщо потопачий знепритомнів, негайно після прибуття на берег застосуйте прийом штучного дихання. Штучне дихання проводиться стисканням грудної клітки постраждалого через рівні проміжки часу 15-16 разів на хвилину;

4) метод буксирування потерпілого:

при буксируванні вплавав потерпілий може бути не в змозі працювати ногами, щоб допомогти вам, але може вхопитися за вас руками, тому потрібно буксирувати його на найбільшій відстані від себе і бути готовим у будь-який момент ухилитися від його спроб ухопитися за вас руками;

спробуйте умовити його лягти на спину або перевернути його, якщо маєте такий досвід. Якщо у вас немає ніякого рятувального засобу, намагайтеся підпливти до потопачого ззаду, попросивши когось на березі відвертати його увагу від вас;

якщо це не вдасться, спробуйте розвернути потопачого спиною до себе, для чого схопіть його лівою рукою за ліву руку вище ліктя, якщо це можливо, і різким рухом розверніть спиною до себе та захопіть його зігнутою в лікті лівою рукою під підборіддя. Утримуючи потерпілого лежачим на спині, буксируйте до берега або до найближчої мілини, намагаючись умовити його працювати своїми ногами.

При цьому ніколи не забувайте про особисту безпеку. Якщо ви відчули, що втрачаєте контроль над своїми рухами або відчуваєте, що потерпілий ось-ось вхопиться за вас руками, різко відштовхнувшись, тимчасово віддаліться від нього, а відновивши координацію своїх дій, спробуйте знову надати допомогу потерпілому;

5) метод витягання з дистанційною подачею рятувальних засобів:

якщо поблизу вас є будь-який плавучий предмет (рятувальний круг тощо), киньте його так, щоб потопачий міг за нього вхопитися. Краще, якщо встигнете прив'язати до нього мотузку (пасок), за яку потім зможете підтягнути потерпілого до берега чи на мілину. Один кінець мотузки (паска) закріпіть за плавзасіб або за береговий предмет, інший ? за рятувальний круг чи інший плавучий предмет, який ви подаєте потопачому;

перед витягуванням потопачого станьте так, щоб була гарна опора, або ухопіться за плавзасіб чи за береговий предмет, щоб не впасти у воду;

б) рятування на мілководді:

якщо нещастя трапилося на мілководді, знайдіть можливість наблизитися до потерпілого вблід, щоб подати рятувальний засіб, але тримайте рятувальний засіб так, щоб він був між вами та потерпілим. Міцно стійте ногами на дні, тримайтеся однією

рукою за будь-яку опору (наприклад, причал, кущ, гілка дерева тощо). Протягніть рятувальний засіб потерпілому. Якщо присутніх багато, утворіть живий ланцюжок, міцно взявшись за руки;

7) рятування з використанням човна:

якщо є човен, підпливіть до потопаючого, затягніть його на борт через корму, що мінімізує ймовірність перекидання човна. Рекомендується затягнути людину на борт човна за волосся. Якщо немає волосся або можливості за нього вчепитися, необхідно використовувати багор або мотузку, за яку зможе вчепитися потопаючий. Ніколи не стійте у човні на повний зріст під час рятування потопаючого;

8) рятування уплав:

під час наближення до потопаючого уплав необхідно тримати поперед себе будь-який плаваючий предмет (рятувальний круг тощо), щоб потопаючий хапався за нього, а не за вас, і подавати його на витягнутих руках, щоб потопаючий не зміг до вас дотягнутися. Підтримуйте з ним зоровий та голосовий контакт. Підбадьоруйте потерпілого, намагаючись примусити його працювати ногами в той час, коли ви за допомогою плаваючого предмета будете тягти його до берега чи до найближчої мілини.

4. Самозахист людини, яка рятує потопаючого.

Потопаючий робитиме все, щоб схопитися за рятувальника, при цьому не усвідомлюючи, що тягне на дно двох людей. Отже, якщо потопаючий схопив за руки, ноги або шию, необхідно звільнитися.

Якщо потопаючий учепився в руку, треба різко відвести її вбік і на себе, щоб звільнитися. Якщо потопаючий двома руками вчепився в руку, просуньте вільну руку між двома його руками і постарайтеся домогтися їх розтискання, але найкраще затримати дихання і пірнути під воду, щоб опинитися за спиною потопаючого.

5. Надання домедичної допомоги.

Домедична допомога має бути спрямована на якнайшвидше відновлення дихання і кровообігу.

Витягнувши потерпілого з води, необхідно:

швидко очистити верхні дихальні шляхи від піску, мулу та водоростей. Для цього потрібно стати на праве коліно, покласти потерпілого вниз обличчям на своє ліве стегно, лівим передпліччям натиснути на спину, щоб вивільнити від води та предметів дихальні шляхи, одночасно пальцями правої руки вичищати порожнину рота від мулу, піску та водоростей;

захистити шийний відділ хребта накладенням коміра шийного відповідного розміру для дорослих (дітей);

одночасно з очищенням ротової порожнини подразнювати корінь язика та глотку пальцями, щоб викликати блювання, яке прискорить відновлення життєвих функцій;

покласти потерпілого на спину, щоб голова була відкинута назад для розправлення дихальних шляхів. Для цього можна використати валик з одягу, дитячий рятувальний круг тощо;

визначити наявність дихання протягом 5 секунд;

якщо дихання відсутнє, почати робити штучну вентиляцію легень потерпілого способом «з рота в рот»;

визначити наявність пульсу на сонній артерії протягом 10 секунд;

у разі відсутності пульсу водночас із штучним диханням виконувати непрямий масаж серця (на одне вдихання робити від п'яти до п'ятнадцяти масажних поштовхів на грудну клітку між ребрами в ділянці серця і цей цикл повторювати до появи ознак дихання і серцебиття);

разом зі штучним диханням здійснювати розтирання та нагрівання тіла;

під час доставки потерпілого до катера або на берег починати робити штучну вентиляцію легень методом «з рота в рот» або «з рота в ніс»;

одночасно з наданням допомоги необхідно викликати підрозділ екстреної медичної допомоги або якнайшвидше, не припиняючи реанімації, доставити потерпілого до закладу охорони здоров'я.

Серцево-легенева реанімація

Вік	Дорослий та дитина понад 8 років	Дитина 1-8 років	Немовля до 1 року
Положення рук	Дві руки на нижній половині грудини	Одна рука на нижній половині грудини	Два пальці на нижній половині грудини (на ширині одного пальця нижче сосків)
Глибина поштовхів	Приблизно 4-5 см	Приблизно 3 см	Приблизно 2 см
Вдування	Повільно до підняття грудної клітки протягом 1,5 - 2 с	Повільно до підняття грудної клітки протягом 1-1,5 с	Повільно до підняття грудної клітки протягом 1-1,5 с
Цикл	15 поштовхів - 2 вдування	5 поштовхів - 1 вдування	5 поштовхів - 1 вдування
Темп	15 поштовхів протягом приблизно 10 с	5 поштовхів протягом приблизно 3 с	5 поштовхів протягом приблизно 3 с
Рахунок	1, 2, 3,..., 15 - 2 вдування	1, 2, 3, 4, 5 - 1 вдування	1, 2, 3, 4, 5 - 1 вдування

6. Рятування потерпілих на льоду.

Надання допомоги людині, яка провалилася під лід, потребує зібраності і виваженості в діях. Щоб допомогти людині, що терпить лихо, і не постраждати самому, дотримуйтеся таких правил:

без потреби не виходьте на лід. Подумайте, чи зможете під час надання допомоги впоратися самотужки, чи краще покликати на допомогу ще кого-небудь. Якщо поряд нікого немає, дійте продумано і обережно, щоб не погіршити становище;

протягніть потерпілому довгу жердину, дошку, палицю від лиж, лижу тощо або киньте мотузку, зв'язані паски тощо. Якщо вам усе-таки необхідно вийти на лід, ляжте на нього і повзть по поверхні, штовхаючи рятувальний засіб перед собою або кидаючи поперед себе мотузку чи пасок. Добре, якщо ви одягнете рятувальний жилет;

будьте якомога далі від ополонки (краю крижини), протягніть потерпілому палицю, жердину чи киньте мотузку (трос). Якщо мотузка (трос) закріплена на березі і не вистачає її довжини, міцно тримаючись за кінець мотузки однією рукою, протягніть потерпілому другу руку;

витягаючи потерпілого, попросіть його працювати ногами - так буде легше витягнути його з ополонки. Коли ви його витягли, не дозволяйте йому підійматися на ноги, нехай він повзе вслід за вами до берега;

після того, як витягнете потерпілого на берег у безпечне місце, викличте підрозділ екстреної медичної допомоги, надайте потерпілому першу допомогу, необхідну в разі охолодження організму.

7. Домедична допомога при гіпотермії.

Ознаки гіпотермії:

тремтіння й остуда, які можуть бути відсутніми на пізніших стадіях;
оніміння;
втрата координації рухів;
незвична манера поведінки;
температура тіла нижче 35 °С.

Якщо у потерпілого одночасно спостерігаються ознаки відмороження і гіпотермії, у першу чергу надавайте допомогу, як при гіпотермії. Цей стан може призвести до смерті, якщо людину терміново не зігріти. Але навіть у цьому випадку не варто залишати без уваги відмороження, яке при тяжкому ступені може призвести до ампутації пошкодженої частини тіла.

Гіпотермія належить до невідкладних медичних станів. Дотримуйтеся принципів надання першої допомоги і виконайте додатково спеціальні заходи при гіпотермії:

викличте підрозділи екстреної медичної допомоги;

поступово відігрійте постраждалого, загорнувши його у ковдри або сухий теплий одяг;

не намагайтеся зігріти тіло потерпілого дуже швидко, не занурюйте його в теплу воду, швидке обігрівання може викликати проблеми із серцем;

будьте надзвичайно уважними під час поводження з потерпілим;

прикладіть до тіла теплий предмет (грілку, пляшки з теплою водою);

дайте тепле пиття, якщо потерпілий притомний.

Найкраще, якщо відігрівання відбуватиметься ізсередини (тепле пиття) одночасно з відігріванням ззовні.